

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 1654/24
26.9.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ у већу састављеном од судија Ивана Негића, председника већа, Весне Филиповић и Олге Арсовић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Татјана Сретковић, адвокат из Београда, улица Др Аександра Костића број 10, против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник, адвокат Маринко Шакан из Београда-Земун, улица Теодора Херцла број 39, ради утврђења и исплате, одлучујући о жалби тужиље, изјављеној против пресуде Трећег основног суда у Београду П 4593/17 од 17.10.2023. године, у седници већа одржаној дана 26.9.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиље и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Трећег основног суда у Београду П 4593/17 од 17.10.2023. године у делу става другог изреке, којим је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиље да суд утврди према туженом да је по основу брачне тековине сувласник у 1/2 дела не двособном стану број 39 површине 48м² у ..., улица ... на кат.парц. ..., лист непокретности број ... КО ..., да суд обавезе туженог да тужиљи ово право призна и да се може спровести промена у катастарском оператру и уписати своје право сувласништва пред надлежним катастром.

УКИДА СЕ пресуда Трећег основног суда у Београду П 4593/17 од 17.10.2023. године у делу става другог изреке којим је одбијен тужбени захтев тужиље да суд утврди према туженом да је тужиља по основу брачне тековине сувласник у 1/2 дела на делу парцеле ... план ... назив “...” површине 565м², поседовни лист број ... КО ..., општина ..., те да суд обавезе туженог да тужиљи ово право призна и да се може спровести промена у катастарском оператру и уписати своје право сувласништва пред надлежним катастром и **тужба тужиље у овом делу ОДБАЦУЈЕ**.

УКИДА СЕ пресуда Трећег основног суда у Београду П 4593/17 од 17.10.2023. године у преосталом делу става другог изреке, којим је одлучено о исплати износа од 1.350 евра са каматом у динарској противвредности и у ставу трећем изреке и у том делу спис предмета **ВРАЋА** истом првостепенем суду на поновно суђење.

Образложење

Ожалбеном пресудом ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиље АА из ..., па је утврђено да је тужиља по основу брачне тековине сувласник у 1/2 дела на катастарској парцели број ... пољопривредног земљишта њиви, пете класе и воћњаку треће класе, укупне површине 1 хектар, 09 ари, 21м², КО ..., из листа непокретности број ... КО ..., и на покретним стварима које се налазе у стану у улици ... и то: телефон “Искра” црвене боје, лустер метал-стакло и регал из три дела, боје природног дрвета, регал из три дела са две наткасне, линија “Турбо-бас двокасеташ”, калкулатор “Kasio ФЦ-39”, сервис за ручавање за шест особа, лустер са четири кугле, кухињски сто са четири хоклице и једном тапацираном столицом, шиваћа машина “Багат Славица”, електрични шпорет “Горење”, фрижидер, замрзивач “Електролуке”, лустер са једном куглом, замрзивач сандучар “Горење”, машина за пеглање “ЕМ739-П”, трпезариски сто са три тапациране столице, трокрилни орман и комода, музички касетофон “КАНСО”, лустер са пет, па је обавезан тужени да тужиљи ово право призна.

Ставом другим изреке делимично је одбијен тужбени захтев тужиље АА из ... којим је тражено да се утврди да је тужиља по основу брачне тековине сувласник у 1/2 дела на двособном стану број 39 површине 48м² који се налази у ..., улица ... у згради на кат.парц. ..., у л.н. ... КО ..., да је тужиља по основу брачне тековине сувласник у 1/2 дела на делу парцеле ... план ... назив парцеле “...” површине 565м², из поседовног лист ... КО ..., општина ..., да се обавезе туженог да тужиљи ово право призна у односу на све непокретности и да трпи да тужиља може спровести промену у катастарском оперативу у своју корист и уписати своје права као сувласник у поступку пред надлежним катастром, као и да се обавезе тужени да тужиљи по основу брачне тековине исплати износ од 1.350 евра са каматом коју прописује Закон о затезној камати почев од 20.09.1991. године па до исплате, а која ће се исплатити и обрачунавати као и износ главног дуга од 1.350 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате у року од 15 дана по пресуђењу до исплате.

Ставом трећим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Против наведене пресуде жалбу је благовремено изјавила тужиља, побијајући је у ставовима другом и трећем изреке, због битне повреде одредаба парничног поступка, због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања и због погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност и законитост првостепене пресуде у границама овлашћења прописаних одредбом члана 386 Закона о парничном поступку - ЗПП (“Службени гласник РС”, број 72/2011...18/2020 и 10/2023- други закон) Апелациони суд у Београду је оценио да је жалба тужиље делимично основана, а делимично неоснована.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка прописане чланом 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању брак између тужиље и туженог је трајао од закључења 29.11.1975. године до развода 13.12.1991. године, с тим што су парничне странке заједно са ћерком и сином наставили да живе у истом стану до 1993. године када се тужиља са децом из стана иселила због насиља. Предметни стан на ... од 48м² у улици ... је тужени ББ добио на коришћење са члановима домаћинства и то супругом АА и ћерком ВВ, на основу чега је закључен уговор о коришћењу стана 23.01.1979. године. Затим је уговором о купопродаји-откупу Ов 3-129/97 пред Другим општинским судом у Београду, дана 06.02.1997. године тужени ББ као купац од продавца Државе РС МО ВГД исти стекао у својину. Из уговора о купопродаји од 06.02.1997. године произилази да је предмет уговора купопродаја откуп непокретности стана у ... девети спрат стан ... за уговорену цену из члана 2 уговора од 47.523 динара а која се умањује по основу стамбеног доприноса за износ од 17.260 динара па износи 22.697 динара, док из потврде продавца произилази да је у стамбени допринос ББ уплаћено 172.605,00 динара. По признаници од 11.02.1992. године ББ је извршио уплату од 400.000,00 динара за откуп тог стана. Записником о увиђају Четвртог општинског суда у Београду у ванпарничном предмету Р 1764/91 од 20.09.1991. године извршен је попис покретних ствари у стану број ... у улица у оквиру којих покретних ствари је пописан и износ новчаница девиза у износу од 5.600 ДЕМ. У време трајања брака тужиља је радила у предузећу “...” као продавац, на благајни и једно време као шеф пословнице. Тужени је радио у војсци као возач, с тим што у три наврата а у укупном периоду од две и по године је радио као послат у Ираку, када је примао девизну плату. Сво време је тужени радио и приватно као механичар, повремено. Тужени је 25.09.1987. године продао камион “Фап” година производње 1978. своје брату за 1.020.000,00 динара. У време трајања брака сво време помагали су тужиљини родитељи у виду слања намерница и чување деце, а посебно када је тужени био на раду у Ираку. Тужиља је чувала децу и бринула о домаћинству и обављала све кућне послове. Тужиља је имала овлашћење на динарски и девизни рачун туженог и у време његовог рада у иностранству она је подизала новац који је он примао на име плате у динарима од 70 до 75% и куповала девизе које је уплаћивала на његов девизни рачун. Тужени је од ГГ позајмио новац за откуп стана 1992. године који му је затим у три рате у наредних неколико година вратио. Тужиља и тужени су у договору са својим кумовима ДД и ЂЂ, купили плац у ... и уз договор се као купци појављују овде тужиља и ЂЂ, дакле супруге, и након неколико година обрађивања тог плаца, ДД је предложио овде туженом да му исплати њихову половину плаца на име чега му је дао износ купопродајне цене за 1/2 плаца у новцу онолико колико је плаћено по привобитном уговору, али писмени уговор није закључен. На пољопривредном земљишту КП ... њива пете класе и воћњак уписаних у КО ... у лист непокретности ... су као власници уписани АА и ЂЂ са уделима од по 1/2. Парничен странке су имале два аутомобила, али није утврђено шта је са њима, имајући у виду да тужиља након напуштања стана са децом 1993. године у коме је до тада живела нема сазнања шта је са аутомобилима, док тужени тврди да су иста возила нестала док је био на ратишту у Вуковару.

Првостепени суд је применом члана 321 став 1 Закона о браку и породичним односима утврдио да су плац у ... и покретне ствари које су предмет тужбеног захтева стечене заједничким средствима и радом између тужиље и туженог, те како исте представљају брачну тековину парничних странака усвојен је тужбени захтев, те је одлучено као у ставу првом изреке пресуде, којим је тужиљи утврђен удео од 1/2 на

истима.

Како је предметни стан у улици ... од 48м² откупљен по престанку брачне заједнице, исти не улази у режим заједничке имовине стечене у браку (уговор о купопродаји-откупу стана је закључен и оверен пред Другим општинским судом у Београду Ов бр. 3-129/97 дана 06.02.1997. године), дакле шест година након развода брака, а четири године након што се тужила иселила из наведеног стана, чиме је изгубила својство члана породичног домаћинства, те је одбијен захтев тужиле за утврђење сувласничких права на наведеном стану, јер предметни стан није имовина који су брачни другови стекли радом у току трајања брачне заједнице, већ је право својине на спорном стану тужени стекао у време када се тужила иселила из истог, и иселењем из стана који је у то време био у режиму друштвене својине, тужила је изгубила својству члана домаћинства носиоца станарског права, па како је право својине на стану стечено након престанка брачне заједнице парничних странака, одбијен је њен захтев за утврђење права својине са 1/2 на истом.

Првостепени суд је закључио да за утврђење стварних права на непокретности које се налазе на територији општине ... у ..., је искључиво надлежан суд на чијој територији се непокретност налази, те како нема писаних исправа везаних за стицање непокретности која је предмет тужбеног захтева, а везано за непокретности у ..., то је првостепени суд одбио тужбени захтев тужиле и одлучио као у делу става другог изреке, применом правила о терету доказивања из члана 231 ЗПП.

Првостепени суд је одбио захтев за исплату половине новчаног износа у еврима, који тужила потражује на основу чињенице да је новчани износ наведен у записнику о увиђају сачињеном од стране суда 20.09.1991. године ради обезбеђења доказа приликом пописа имовине парничних странака, у стану број ... у улици ... на ком попису није био присутан тужени, али како нема доказа у чијем поседу је остао наведени новчани износ у контексту чињенице да тужени није био присутан у стану приликом пописа а и након завршеног увиђаја, те да су парничне странке и после развода наставиле да користе спорни стан све до 1993. године, то нема доказа да је новац остао у поседу туженог из којих разлога је одбијен захтев за исплату половине новчаног износа са каматом од дана сачињавања записника до дана исплате.

Правилна је оцена првостепеног суда у делу става другог изреке, којим је одбијен тужбени захтев за утврђење да је тужила по основу брачне тековине сувласник са 1/2 удела на двособном стану бр. ... у ... улица ..., површине 48м². Наиме, одредбом члана 171 став 1 Породичног закона прописано је да имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку представља њихову заједничку имовину (став 1). Имајући у виду да је неспорно утврђено да су супружници тужила и тужени брак закључили 29.11.1975. године, да је исти трајао до развода брака 13.12.1991. године да је тужила наставила да живи у предметном стану заједно са туженим до 1993. године када се са децом, ћерком и сином иселила, али да у том периоду није постојала заједница живота, а да је стан откупљен уговором о откупу од стране туженог 06.02.1997. године и да је откупна цена стана уплаћена након развода брака између супружника, то произилази да је имовина стечена након престанка брака и фактичког престанка заједнице живота, те не представља заједничку имовину брачних другова стечену радом у току брака, већ има карактер посебне имовине.

Стан јесте откупљен по одредбама Закона о становању односно по нетржишним условима, јер је откупна цена формирана по посебно прописаним елементима под бенефицираним условима, па својина по овом основу представља трансформацију личног права закупа у право својине. Међутим, услов да би откупљен стан ушао у режим заједничке имовине брачних другова је да је стан откупљен у току трајања брака односно заједнице, што у конкретном није случај. Откупом стана у току трајања брака од стране једног брачног друга који је у уговору о означен као закупац, под условима из Закона о становању, право на стан улази у режим имовине коју су брачни другови стекли радом у току трајања брачне заједнице која је њихова заједничка имовина, у смислу члана 171 став 1 ПЗ, при чему је без утицаја ко је од брачних другова закључио уговор о откупу стана обзиром да су они у тој ситуацији суносиоци станарског права. Међутим, у конкретном случају стан је откупљен након иселења тужиље из предметног стана у ком периоду стан није био у режиму приватне својине, а тужилја је покретала поступак за одређивање носиоца станарског права које би касније водило титулару откупа стана али је њен предлог повучен, те обзиром на наведене разлоге о иселењу (насиље у породици од стране туженог) и обзиром на наведене разлоге да је била суносилац станарског права, не може утицати на својинска права тужиље на предметном стану који је тужени као носилац станарског права након иселења тужиље из стана, шест година након развода брака и престанка заједнице живота откупио и тиме стекао право својине на стану.

Неосновано тужена жалбом побија правилност првостепене пресуде у овом делу. Применом одредби члана 16 став 2 Закона о стамбеним односима који је био на снази у време развода брака ("Службени гласник СРС" бр. 12/90, 47/90 и 55/90 и "Службени гласник РС" бр. 3/90 и 7/90), те одредбе члана 16 став 1 Закона о становању ("Сл.гласник РС" бр. 50/92, 76/92, 33/93, 53/93, 67/93, 46/94, 48/94 и 44/95) који је био на снази у време откупа стана као и одредбе члана 171, 178 и 180 став 2 Породичног закона, правилно првостепени суд утврђује да тужилја није по основу стицања у брачној заједници са туженим стекла сусвојину са уделом од 1/2 на предметном стану. Тачно је да тужилја није била члан породичног домаћинства, већ према одредбама Закона о стамбеним односима важећем у време закључења брака 1975. године била је суносилац тог права и да својство суносиоца станарског права није изгубила разводом брака. Тачно је и да је спорни стан стечен ради подмирења стамбених потреба породичног домаћинства и као такав коришћен до развода брака и до иселења тужиље из истог 1993. године са децом. Међутим, имајући у виду да се тужилја из предметног стана иселила, да је донето решење о томе да је повучен предлог предлагача АА против противника предлагача ББ, у предмету Четвртог општинског суда у Београду Р1 101/92 11.05.1994. године, по предлогу предлагача овде тужилје ради одређивања носиоца станарског права, због чега таква одлука није донета, да из захтева за откуп стана из стамбеног фонда ЈНА од 28.01.1992. године произилази да су сем података о подносиоцу захтева наведени подаци о стану из уговора о коришћењу стана, али под подацима о другим лицима за које се утврђује стамбени допринос, сем доприноса подносиоца захтева за откуп стана, који је претходно утврђен у износу од 172.605,00 динара, нису наведени подаци, да тужилја не користи стан шест година након развода брака и четири године након иселења из стана (а до тренутка откупа стана) у ком периоду није подносила захтеве за враћање у стан нити против туженог захтеве у погледу истицаног насиља, да по њеном захтеву за стопирање откупа стана власнику од

08.10.1991. године фактички није одлучивано о захтеву туженог за откуп стана, али је тужила дописом од 02.12.1996. године обавештена да продавац није сагласан за пренос права закупа на стану након развода брака, те да тужила није доказала да је откупна цена стана која је свакако бенефицирана, формирана урачунавањем и њеног доприноса за стамбену изградњу, то тужила не може са успехом потраживати утврђење права својине са уделом од 1/2 на име брачне тековине на предметном стану, како то правилно закључује и првостепени суд.

Одредбом члана 56 Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља ("Службени лист СФРЈ" број 43/82; "Службени лист СРЈ" број 46/96 и "Службени гласник РС" број 462006- други закон), прописано је да искључива надлежност суда СРЈ постоји у споровима о праву својине и о другим стварним правима на непокретности, у споровима због сметања поседа на непокретности као и у споровима насталим из закупних или најамних односа у погледу непокретности, или из уговора о коришћењу стана или пословним просторијама, ако се непокретност налази на територији СРЈ. У конкретном случају, у погледу одлучивања за захтеву за утврђење стицања по основу брачне тековине сувласништва са уделом од 1/2 дела на делу парцеле ... План ... назив "... " површине 565м², поседовни лист ... КО ..., општина ..., није било места од стране домаћег суда имајући у виду да се непокретност налази на територији друге државе, а што правилно закључује и првостепени суд. У таквој ситуацији, применом одредбе члана 16 Закона о парничном поступку, не ради се о прописаној надлежности за одлучивање суда Републике Србије, то је применом члана 374 став 2 тачка 2 Закона о парничном поступку, обзиром да је одлучено о захтеву који не спада у судску надлежност суда Републике Србије, применом члана 387 став 1 тачка 4 ЗПП, укинута првостепена пресуда у овом делу става другог изреке и тужба тужиоца одбачена.

Међутим, овај суд налази да основано жалба тужиле побија правилност првостепене пресуде у преосталом делу става другог изреке којим је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиле за исплату износа од 1.350 евра. Наиме, основано жалба тужиле у погледу овог дела пресуде истиче постојање битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП, јер пресуда има недостатке због којих се не може испитати. Недостаци се огледају у томе што пресуда садржи разлоге који су противречни садржини доказа који се налазе у списима, као и у томе што су неки од разлога неразумљиви који се тичу чињеничних закључака на којима првостепени суд заснива своју одлуку у овом делу. Због ових недостатака ни чињенично стање није потпуно ни правилно утврђено, па се са сигурношћу не може проверити ни правилност примењеног материјалог права.

Наиме, првостепени суд након извођења доказа предложених од стране парничних странака, те цитирањем исказа тужиле, туженог, сведока и писмених доказа, а без оцене ових доказа у делу који су контрадикторни, а који се тичу тврдњи тужиле о постојању новчаног износа стеченог у току трајања брака и као таквог брачне тековине на коме потражује исплату половине истог, и тврдњи туженог да таквог новца стеченог у току брака након престанка заједнице живота између парничних странака није било, првостепени суд овај део тужбеног захтева одбија из разлога што нема доказа у чијем поседу је остао наведени новчани износ у контексту чињенице да тужени није био присутан у стану приликом пописа и након завршеног увиђаја 1991.

Године, а да су парничне странке и после развода наставиле да користе спорни стан, све до 1993. године, због чега закључује да тужилца није доказала да је новац остао у поседу туженог.

Овакав чињенични закључак првостепеног суда се за сада не може прихватити као правилан. Наиме, неприхватљив је закључак првостепеног суда да новац стечен уштедом у току трајања брачне заједнице између тужилце и туженог, а постојање и висине истог констатовано у записнику о увиђају у предмету Четвртог општинског суда у Београду као ванпарничног суда Р 1764/91 дана 20.09.1991. године, не постоји зато што тужени није био присутан у време извршеног увиђаја. Присутност или неприсутност неког лица сачињавању записника од стране надлежног суда не може водити закључку о погрешно утврђеним чињеницама из записника сачињеног од стране суда, имајући у виду да исто представља јавну исправу, и снагу који исти носи. Тачно је да је од сачињавања записника 1991. године прошло две године до иселење тужилце из стана, али није релеватно колико новца је било у тренутку иселења тужилце из стана већ да ли је и колико новца било у тренутку престанка заједнице живота између парничних странака. Па тако је првостепени суд пропустио да цени да ли су парничне странке имале уштеђевину у тренутку развода брака и у тренутку престанка заједнице живота између тужилце и тужених као супружника, уколико јесу колико износи сума новца као уштеђевина коју су тужилца и тужени у том моменту имали. Након престанка заједнице живота парничних странака износ уштеђевине представља брачну тековину на којој тужилца има право удела. Уколико је новац постојао у време престанка заједнице живота, а тужилца није понела део новца, и уколико је исти остао у стану у коме су до тада заједно живели а она се иселила (тврдње тужилце), тада није релеватно да ли је тужени исти новац потрошио па више не постоји или не, већ је дужан тужилци исплатити удео који припада тужилци у стицању овог дела брачне тековине (новац). Уколико новца као уштеђевине стечене у браку и заједници живота није било (тврдња туженог) на туженом је терет доказивања ових тврдњи.

Према одредби члана 7 став 2 ЗПП, суд утврђује све чињенице од којих зависи одлука о основаности захтева. Према одредби члана 8 истог закона, суд по свом уверењу на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа засебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата целокупног поступка одлучује које чињенице ће узети као доказане. Обавеза је суда да на одговарајући начин образложи како је и на који начин утврдио релевантне чињенице и у образложењу на јасан начин изнесе на основу којих доказа је узео да су одређене чињенице истините или нису, што је у конкретном случају изостало.

Стога је укинута ожалбена пресуда у делу става другог изреке којим је одлучено о захтеву за исплату новчаног износа у валути евро са каматом све у динарској противвредности, применом члана 391 став 1 и 392 став 2 Закона о парничном поступку, као ставом трећим изреке ове другостепене одлуке.

У поновном поступку, првостепени суд ће поступити по примедбама изнетим у овом решењу у смислу члана 398 став 2 ЗПП, расправити сва спорна питања на која указује другостепени суд. Након што утврди све битне околности, правилном оценом доказа у смислу члана 8 ЗПП, првостепени суд ће у оквиру стављених предлога за извођење доказа од стране парничних странака, поново оценити изведене доказе, по

потреби извести већ предложене доказе, првенствено саслушањем тужиље и туженог у својству парничне странке, а затим правилном применом материјалног права на правилно и потпуно утврђено чињенично стање одлучити о тужбеном захтеву тужиље за исплату утуженог новчаног износа, те имајући у виду и остале жалбене наводе тужиље донети нову, правилну и на закону засновану одлуку за коју ће дати потпуне, јасне и непротивречне разлоге о свим одлучним чињеницама.

Укидањем дела одлуке о главној ствари укинута је и одлука о трошковима парничног поступка јер зависи од коначног исхода спора, па је у наведеном делу одлучено применом члана 401 тачка 3 Закона о парничном поступку.

Председник већа-судија
Иван Негић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић